

ՈՐԴԻ ՄԱՐԴՈՅ

Մտնել, կուտանք քաղաքականաբար, Հիթլեր-
նանկան արարողի գրականության շատագույն
ներկայացուցիչներին իրարից ձիարանի Յիսուս,
Ուրդի Մարգոյ, զիբին հաստած մը:

Ուրդի ձիարան, նկարիչ և տաղանդավոր
գրագետ, արար ժամանակակից գրականության
արձակ քանաստեղծության դարոցի ռանվիրան
և նկատում, ընկնող գրական իր փորձերը ա-
րարներին լեզուով նախ, հուշով, առջի համ-
բաւի նկատ, Ամերիկայ, Նիւ Եորքի մէջ, անգ-
ղերէն լեզուով յոյս ընծայելով իր Մարգարէ,
և Յիսուս, Ուրդի Մարգոյ և այլ երկեր: Այս
վերջին հաստիւն մէջ, որմէ առնուած և քաղ-
անուած և ա հաստած, երեսն կուգայ ան
իբրեւ խորհրդապաշտ և յայտնաւոր գրող մը,
զգայուն արձակ քանաստեղծության մը ունի
յանկուցիչ տարրերով, վերաբնական և խորհր-
դաստեղծական եկրարելով, աւետարաններին վեր-
բերուած մեր Տիրոջ յաւստեղուն և՛ գործնե-
րուն օրակնաստեղ և՛ ժամանակակից անձերու
վկայութիւնները:

Ուրդի ձիարան, ունեցած և եղերական վախ-
ճան, վաղաճախ տարիքի մէջ:

Մ. Թ.

Ձարմացեր եմ յաճախ թէ Յիսուս Մարգ
մըն էր միտէ ու արիւնէ մեղի նման, կամ
մտածում մը անմարմին, միտքին մէջ, և
կամ գաղափար մը մարդուն որ կ'այցելէ
երևակայութեան:

Եաճախ ինձ կը թուի թէ երազ մըն էր
Ան, անհամար մարդերէ և կիններէ երազ-
ուած նոյնատեղ ջուշին մը մէջ, աւելի խո-
ռունկ քան ջուշը ինքնին, արշալոյս մը՝
աւելի խաղաղ քան բոլոր արշալոյսները:

Ու կը թուի թէ առնչելով երազը, մին
միտքին, զայն իրականութիւն մը կը սկսինք
նկատել որ անուշադ տեղի է ունեցեր, ու
տալով. անոր մարմինը մեր երևակայու-
թեան և ձայնը մեր կարօտին, զայն ըրած
կ'ըլլանք գոյացութիւն մը մեր իսկ գոյա-
ցութենէն:

Իայց ճշմարիտ է թէ երազ մը չէր Ան:
Ձինք ճանչցանք երեք տարի ու տեսանք
զինքը բաց աչքերով՝ վառ կէսօրին:

Հպանք իր ձեռքերուն, ու հետեցանք
իւնն տեղէ տեղ: Հսեցինք իր խօսքերը ու
վկայեցինք իր գործքերուն: Կրնամք մտա-
ծել որ մենք գաղափարի սիրոյն գաղափար
մը որոնած ըլլալինք, կամ երազ մը՝ ե-
րազներու աշխարհին մէջ:

Մեծ իրողութիւնները յաճախ օտար կը
թուին մեր առօրեայ կեանքին, թէ և անոնց
բնութիւնը արմատացած ըլլայ մեր բնու-
թեան մէջ: Անոնք թէ և յանկարծ կ'երևին
իրենց գաղափարով և կ'անհետին յանկարծ,
բայց անոնց ստոյգ տեղութիւնը տարի-
ներու և սերունդներու համար է:

Նազովիցի Յիսուս Մեծ իրողութիւնն
էր ինքնին: Մարգը, որուն հայրն ու մայ-
րը և եղբայրները կը ճանչնայինք հրաւե-
մըն եր ինքնին, որ կը գործէր Յուդայի
մէջ: Այո՛, բոլոր իր հրաշքերը, եթէ գրուին
իր օտքին՝ պիտի չ'եւելն իր բուսմբն բարձ-
րութեան:

Ու բոլոր գետերը բոլոր տարիներու՝ պիտի
չկրնան տանիլ մեր յիշատակները Անկէ:

Բացա՛վառող լեռ մըն էր Ան գիշերուան
մէջ, տակաւին քաղցր ցոլք մը՝ բուսնե-
րէն անդին:

Հեղեղ մըն էր Ան հոսող բարձունքնե-
րէն դէպի գաշտերը, իր ճամբուն վրայ
ամէն ինչ աւերող: Ու Ան նման էր Մա-
նուկներու քրքրիլին:

Ամէն տարի սպասած եմ գարնան այցե-
լեւու այս հովիտը: Սպասած՝ չուշաններու
և արջտափներու, ու յետոյ, ամէն տարի՝
տրամած հողիկս մէջ, զի գարունով հրճուե-
լու կարօտը ունեցեր եմ ու չեմ կիցած:

Բայց Յիսուս իմ տարիքիս՝ անուշադ, գա-
րուն էր Ան, ու իր մէջն էր խոստումը բոլոր
գալիք տարիներուն: Ան ուրախութեամբ
կը լեցնէ սիրտս, ու մանուշակներու պէս
կը շինկնիլ լոյսին մէջ իր գաղափարին:

Ու հիմակ, փոփոխուող եղանակները
աշխարհներուն, որ դեռ մերը չեն, պիտի
չկրնան ջնջել մեր այս աշխարհէն իր հրա-
պոյրը, գեղեցկութիւնը:

Ո՛հ, երեւոյթ՝ եր չէր Յիսուս, ո՛չ ալ
յղացք մը՝ բանաստեղծներու:

Ձեզ և ինձ նման Մարգ մըն էր Ան, մա-
նաւանդ տեսնելու, շօշափելու ու լսելու
մէջ, բայց անմահ մեղի՝ միւս բոլոր կեր-
պերուն մէջ:

Ուրախութեան մարդն էր Ան, և ճամ-

բուն վրայ ուրախութեան հանգիպեցաւ վիշտերուն բոլոր մարդոց: Ու բարձրութենէն իր վիշտերուն, տեսաւ Ան ուրախութիւնը բոլոր մարդոց:

Տեսիլքներ կը տեսներ Ան զորս մենք չենք տեսներ, Ջաշին կը յսէր, զորս մենք չենք լսիր, և կարծես թէ կը խօսէր անտեսանելի քաղմութիւններու, ու զեռ կը խօսի Ան յաճախ, մեր միջոցաւ, անծնունդ ազգերու:

Մինակ էր յաճախ Յիսուս: Մեր մէջն էր, բայց ոչ մեզմէ:

Երկրի վրայ էր Ան, բայց կը մնար երկինքի մէջ: Մեր միայնութեան մէջ միայն կրնաք զգալ իր միայնութեան աշխարհը:

Սիրեց Ան մեզ գորովալիւ սիրով: Անոր սիրտը հնձան մըն էր: Դուն և ես կրնանք մօտենալ, բաժակներով ըմպելու Անկէ:

Յիսուսին մէջ բան մը միայն չէի հասկընար, կը սիրէր կատակներ ընել իր ունկնդիրներուն հետ, շարժուածքներ ու խաղեր կ'ընէր բառերու վրայ, ու կը խնդար լիութեամբ իր հոգիին, նոյն իսկ երբ այլուրութիւններ կային Իր աչքերուն՝ և տըլտըլութիւն՝ իր ձայնին մէջ: Բայց հիմա կը հասկնամ:

Կը մտածեմ յաճախ երկրի մասին կնոջ մը նման՝ որ յղի է իր անդրանիկ գաւազով: Երբ Յիսուս ծնաւ, անդրանիկ գաւազ էր. ու երբ մեռաւ, առաջին մարդն էր որ կը մեռնէր:

Քեզ չթուիր թէ երկիրը անդորրացաւ առաջ այդ Ուրբաթ օրը, ու երկինքները պատերազմի մէջն էին երկինքներու հետ:

Ու չէմ զգար թէ երբ իր Դեմքը անհրեւութացաւ մեր տեսողութենէն, մենք ուրիշ բան չէինք, բայց յիշողութիւններ մթութեան մէջ:

Անգլ. քարգմ.
ՀԱՅՐԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՅԱԼԻԼ ՃԻՊՐԱՆ

ԵԿԵՂԵՅՈՒԳՈՍՄԱԿԱՆ

ԷԶՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ԱՂԹԱՄԱՐ

Ս. Էլմիածնի և Նուիրապետական միւս Աթոռներու յարաբերութեանց նուիրուած մեր այս երկրորդ յօդուածով կ'ուզենք համառօտակի ներկայացնել պատմութիւնը այն յարաբերութեանց, զոր Ս. Էլմիածնի եւ Աղթամարի Աթոռները ունեցան իրարու հետ, 1441 թուականէն մինչև Աղթամարի կաթողիկոսութեան գաղարուժը:

Վիրապեցիին առաջին զործերէն մին եղաւ իր ընտրութենէն յետոյ՝ հրատարակել արձակման ընդհանուր կոնդակ մը. հոն Աղթամարի կապանքէ արձակուժ մասնաւոր կերպով դրուած է սա բառերով. «Մանաւանդ զԱղթամարայ կաթողիկոսն զտէր Դաւիթ և եպիսկոպոսունքն ամենայն և վարդապետքն ամենայն, քահանայք և օրհնականքն և ամենայն աստիճանաւորքն: Արք և վանայք և ամենայն կնիզանիք և հանգուցեալքն ի Քրիստոս, օրհնեալ և արձակեալ եղիցին յամենայն կապանաց, յանիծից և ի բանադրանաց և ի կապից մեղաց իւրեանց: Զոր Գրիգորիոս կաթողիկոսն և իւր միաբանեալքն ամենայն որք ժողովեցան և զանէծս և զբանադրանս գրեցին, ես արձակեմ զնոսա ի կապանաց անիծից և ի բանադրանաց և ի դառն դատապարտութենէ նոցա որք անցին զպատուիրանաւն Աստուծոյ և ապրատարեցան ի Սուրբ Աթոռոյս Էլմիածնի: . . . Զոր այժմ կաթողիկոսն Աղթամարայ տէր Դաւիթ իւրովք հնազանդեցելովքն ամենայն, զղջացան և հնադանդեցան օրոյս Աթոռոյս և մեզ: Նա և մեք ընկալաք զնոսա սիրով ըստ հրամանի Փրկչի և թողաք զյանցանս նոցա և ազատեցաք ի կապանաց անիծից աստ և ի հանդերձեալն ի դատապարտութենէ: Եւ օրհնեալքն ի նմանէ ճշմարիտ օրհնեալք եղիցին և արձակեալքն ի նմանէ ճշմարիտ արձակեալք, և ձեռնադրեալքն ի նմանէ ճշմարիտ ձեռնադրեալք և մկրտեալքն՝ ճշմարիտ մկրտեալք, պսակեալքն ի նոցանէ ճշմարիտ պսակեալք, և խոստովանեալքն ի նոցանէ ճշմարիտ ազատեալք եղիցին ի մեղաց